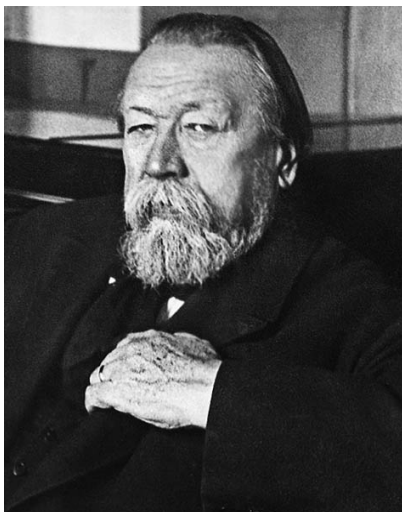

ІПОЛІТОВ-ІВАНОВ Михайло Михайлович (справж. — Іванов; 07(19). 11. 1859, м. Гатчина, нині Ленінгр. обл., РФ — 28. 01. 1935, Москва) — композитор, диригент, музично-громадський діяч, педагог. Чоловік [В. Зарудної](#). Нар. арт. Респ. (1922). Закін. С.-Петербур. консерваторію (1882; кл. композиції *М. Римського-Корсакова*, диригування — К. Давидова). Відтоді — у Тифлісі (нині Тбілісі): засн. та голова відділ. РМТ; від 1886 — один із засн. і дир. Муз. училища при ньому; 1884–93 — диригент Опер. театру. Диригував симф. концертами й опер. виставами, зокрема оперою «Мазепа» П. Чайковського (1885). У Тифлісі поставлені перші опери І.-І. — «Руфь» (за О. Толстим, 1887) і «Азра» (1890, згодом знищена автором), — гол. партії в яких виконала його дружина. Від 1893 — у Москві: 1895–01, 1905–17 — диригент Рос. хор. товариства; 1899–1906 — гол. диригент опер С. Мамонтова й С. Зиміна; 1925–28 — диригент, також 1925–27 — зав. муз. частини Великого театру; водночас від 1893 — проф., 1905–18 — директор, 1919–22 — ректор Консерваторії, при якій

1917 разом із дружиною організував Вокал. студію ім. П. Чайковського (існувала до 1924). У 1924–25 — ректор Тифліс. консерваторії. Голова Всерос. товариства письменників і композиторів (від 1922). Серед учнів — [С. Василенко](#), [Р. Глієр](#), [Ю. Енгель](#), [В. П. Задерацький](#), [С. Зорич](#), [В. Івановський](#), [В. Малішевський](#), [О. Соловйов](#). У творчості спирався на традиції рос. класиків, зокрема М. Римського-Корсакова і П. Чайковського. Творам І.-І. притаманні жанр. різноманітність, простота, мелодійність, емоц. урівноваженість, ліричні й епіко-повідні образи. Використовував муз. фольклор різних народів. Завершив оперу «Одруження» М. Мусоргського (за М. Гоголем, 1931; поставлена у моск. Радіотеатрі). Здійснив 3-ю ред. опери «Облога Дубна» П. Сокальського. Як диригент гастролював у Києві, Харкові, Одесі. Творчість І.-І. досліджував [С. Бугославський](#). Автор кн. «50 лет русской музыки в моих воспоминаниях» (Москва, 1934).

Основні твори

опери – «Ася» (за І. Тургенєвим, 1900), «Зрада» (1910), «Оле з Норланду» (1916); для симф. оркестру – «Кавказькі ескізи» (1894), «Іверія», «Вірменська рапсодія» (обидва – 1895); Симф. (1907), «Тюркські фрагменти» (1925), «У степах Туркменістану» (1932), «Музичні картинки Узбекистану», «Каталонська сюїта» (обидва – 1934); для балалайки з оркестром; камерно-інструм. ансамблі; п'єси для фортепіано.

Рекомендована література

1. Чемоданов С. М. М. Ипполитов-Иванов. 1927;
2. Бугославский С. М. М. Ипполитов-Иванов: Жизнь и творчество. 1936;
3. М. М. Ипполитов-Иванов. Письма. Статьи. Воспоминания. 1986 (усі – Москва).

[І. М. Сікорська](#)

Бібліографічний опис:

Іполитов-Іванов Михайло Михайлович / І. М. Сікорська // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-12582>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).